

Metodica predării istoriei

METODE ȘI PROCEDEE DIDACTICE FOLOSITE PENTRU FORMAREA NOȚIUNILOR PRINCIPALE DE ISTORIE LA CICLUL GIMNAZIAL

ELINA POPESCU

Prin resursele infinite de care dispune, în condițiile deplasării accentului de pe latura informativă pe latura formativă, studiul istoriei contribuie la relevarea, precum și la integrarea unitară a cunoștințelor despre societate, la dezvoltarea capacității de interpretare a faptelor și evenimentelor, a mecanismului și sensului lor, la formarea gândirii istorice, materialist-științifice și a capacității de a desprinde concluzii de acțiune socială. Ea are, de asemenea, rolul de a genera sentimente și atitudini care să contribuie în mod direct la încadrarea, din convingere, a tinerului în dinamica societății socialiste. În concepția partidului nostru, toți tinerii, indiferent de specializarea pe care și-o aleg și de domeniul în care vor lucra, trebuie să posede temeinice cunoștințe despre istorie, pentru a putea participa eficient, cu depline posibilități, la edificarea noii societăți, la conducerea întregii vieți economice și sociale, în condițiile largirii cadrului democratic în toate domeniile de activitate.

Prin natura ei, istoria cultivă în conștiința elevului stările raționale și afective de care are nevoie orice om pentru a conviețui în societate, pentru a se împlini și afirma ca personalitate.

Istoria demonstrează că orice domeniu al creației materiale sau spirituale are o evoluție proprie, parte integrantă din evoluția generală a societății, din care elevul desprinde sensul dezvoltării și perfecționării forțelor de producție, evoluția corespunzătoare a relațiilor de producție și rolul îndeplinit de masele populare în asigurarea progresului.

De-a lungul veacurilor, disciplina Istoriei a îndeplinit funcția de „magistra vitae”. Ea condensează uriașa experiență umană a luptei necurmate pentru deținerea și afirmarea umanității.

În esență, prin „predarea istoriei, în școală se urmărește dezvoltarea gândirii dialectice a elevilor, educarea unei înțelegeri deterministe a faptelor și evenimentelor istorice”, de aceea însușirea temeinică a noțiunilor istorice trebuie să preocupe în mod deosebit profesorul autentic...

Este știut astăzi că valențele educative ale istoriei nu pot fi valorificate prin simpla predare a lecțiilor, oricât de talentat povestitor ar fi profesorul, ci numai dacă sînt potențate de clarificarea noțiunilor de istorie și de formarea unei gândiri dialectice capabile să creeze convingeri.

De altfel, încă de acum mai bine de 100 de ani, A. D. Xenopol, ocupîndu-se într-un studiu special de problemele predării istorice, preconiza un învățămînt formativ și interdisciplinar, cerut de pedagogia contemporană a zilelor noastre: „Scopul rațional al școlii — scria A. D. Xenopol — este de a deprinde mintea printr-o lucrare înceată și treptată, a cugeta logic... pe de altă parte, a face să se trezească în ea, din studiul fenomenelor singuraticе, ideile generale, care le dominează... pe care să se poată înălța, pe de o parte, științe speciale studiate mai în urmă, iară spiritul, prin jocul și combinarea lor, să fie pus în stare de

a-și forma opinii drepte și lămurite asupra diverselor fenomene ce se reprezintă în viața unui popor și a omenirii¹.

Prin urmare, accentul trebuie să cadă pe înțelegerea fenomenelor istorice de către elevi și mai puțin pe volumul de date, nume, care constituie elemente ajutoare în formarea ideilor și din care nu trebuie să ne facem un scop.

În actualul deceniu tot mai mult s-au manifestat atât la noi, cât și în alte țări (ca Franța, U.R.S.S., Iugoslavia etc.), preocupări ale pedagogiei moderne menite să-i ajute pe elevi să dobândească nu numai cunoștințe din domeniul culturii, dar și metode de gândire și acțiune. Ca urmare, rolul profesorului s-a inversat și devine necesar ca acesta să-și definească, mai întâi, cât mai precis cu putință, obiectivele pe care urmărește să le realizeze. În clasă profesorul va trebui să joace un dublu rol: va înlesni însușirea cunoștințelor prin metode și modalități specifice obiectului predat, iar în paralel va avea în vedere utilizarea acestor însușiri, pentru a contribui la dezvoltarea capacităților, atitudinilor, personalității elevului. În felul acesta, obiectul predat devine un suport care contribuie la dezvoltarea individului, ajutându-l să se definească, să devină independent și receptiv la schimbare.

Modernizarea predării istoriei nu exclude, ci dimpotrivă, impune obligația de a orienta elevii în cunoașterea realității, înarmându-i cu metode și tehnici de învățare prin acțiune. Reușita unei lecții de istorie presupune o îmbinare măiestrită a metodelor și procedeele clasice cu cele moderne, care contribuie nemijlocit la realizarea scopului formativ al istoriei.

Așadar, e limpede că formarea de noțiuni trebuie să ne preocupe în mod permanent. Oricât de multe cunoștințe transmite profesorul, ele nu rămân în mintea elevilor dacă acestea nu sînt consolidate și garantate printr-un număr de noțiuni ferme și cuprinzătoare.

Simplă narare a faptelor și fenomenelor disparate, fără a marca interdependența dintre ele, cauzalitatea care le condiționează și evoluția lor, nu reușește să redea dezvoltarea societății omenеști de-a lungul istoriei.

Evenimentele istorice trebuie prezentate înlănțuit, scotînd în evidență cauzalitatea lor, interdependența fenomenelor istorice. Practic, în mulțimea acestor fapte, elevii nu se vor mai simți ca într-un labirint sau într-un mozaic de imagini, ci ca într-o construcție logică, cu legi, cu permanențe, cu adevăruri, adică cu elemente capabile să întretină și să dezvolte interesul pentru studiul istoriei. Acest mod de prezentare a istoriei devine interesant, atractiv, chiar și pentru elevii mai puțin dotați intelectual sau dezinteresați pentru studiu, deoarece noțiunile reușesc să-i orienteze, să le stimuleze judecata, urmărind legitatea în procesul dezvoltării istorice.

Formarea noțiunilor fundamentale de istorie constituie pivotul în jurul căruia se centrează înțelegerea marxistă a istoriei. Deși s-au scris destule articole metodice despre această temă, abordarea practică a metodelor și procedeele folosite de către profesor în clasele gimnaziale, desigur cu finalitate chiar în anii de liceu (pentru anumite noțiuni) este necesară pentru a se adînci și mai mult anumite laturi ale ei. Este știut că primele cunoștințe de istorie se predau

¹ A. D. Xenopol, *Despre învățămîntul școlar în genere și îndeosebi despre cel al istoriei*, Iași, f.a., p. 18—19.

în clasa a IV-a, când elevii dobîndesc unele reprezentări care pot sta la baza însușirii noțiunilor fundamentale. În felul acesta, profesorul care predă la clasa a V-a, încă de la primele ore de curs, trebuie să facă o investigație asupra volumului de cunoștințe cu care elevii vin în ciclul gimnazial, îndreptîndu-și atenția asupra unor elemente ce intră în componența noțiunilor istorice fundamentale ca: baza economică a societății, clasele sociale și lupta de clasă, rolul maselor și al personalității în istorie, viața politică, viața culturală etc. Profesorul va constata însă, cu regret, că elevii vin în clasa a V-a cu reprezentări și puține noțiuni de istorie, însușite uneori mecanic, deoarece în clasa a IV-a accentul cade pe nararea evenimentelor istorice și nu pe analiza lor.

Aceste lipsuri se datorcă și vârstei, de 10—11 ani, cînd elevii sînt mai mult receptivi, decît activi, și, de aceea, unii înclină la învățarea mecanică în general la toate obiectele, inclusiv la istorie. Experiența la catedră a profesorilor care predăm în ciclul gimnazial ne-a întărit convingerea că este necesară o preocupare susținută, continuă în direcția formării noțiunilor fundamentale, ca edificiu de bază pe care se clădește la elevi o gîndire materialist-dialectică asupra dezvoltării societății omenești. În acest sens trebuie să infirmăm ambele păreri ale unor profesori, care socotesc, pe de o parte, că formarea noțiunilor nu ar solicita o preocupare specială, întrucît ele s-ar forma spontan, ca rezultat al predării istoriei în decursul anilor, iar pe de altă parte, că definirea noțiunilor la primul contact al elevilor cu ele, fără analiza fenomenelor istorice și a esenței lor este suficientă pentru însușirea lor de către aceștia. În formarea noțiunilor de istorie, profesorii trebuie să urmeze teoria leninistă a cunoașterii: „De la intuirea vie la gîndirea abstractă și de la ea la practică” — aceasta fiind calea dialectică a cunoașterii adevărului, a cunoașterii realității obiective.

În aplicarea concretă a teoriei leniniste a cunoașterii se disting trepte de dezvoltare deosebite și anume: contemplarea vie a realității, abstractizarea și verificarea prin practică.

Aceasta presupune că prima etapă de formare a noțiunilor este aceea a creării reprezentărilor din care ulterior profesorul va desprinde cu ajutorul elevilor, elementele esențiale. În acest scop, profesorul folosește material intuitiv (obiecte, tablouri, ilustrații).

A ne opri însă aici ar însemna să nu ajungem la legătura internă și esențială dintre fenomene, să nu stabilim elementele capabile să ne conducă la legile obiective ale dezvoltării lumii și, în felul acesta, să limităm scopul cunoașterii care constă, de fapt, tocmai în cunoașterea acestor legi obiective. Ar fi, deci, să rămînem doar la imagini despre obiecte individuale, fără a trece și la raporturile dintre ele. Este necesar să trecem la a doua treaptă a cunoașterii: gîndirea abstractă. Cu ajutorul acesteia vom elimina neesențialul din materialul de senzații și percepții pentru a reține partea lor comună și permanentă. Rezultatul acestor generalizări se va exprima în noțiuni, categorii, legi.

Putem astfel defini noțiunea ca o formă a gîndirii, capabilă să reflecte esența fenomenelor istorice asemănătoare. În știința istoriei operăm cu noțiuni ca: orînduire socială, stat, lupta de clasă cu formele ei cunoscute de-a lungul istoriei, cultură, noțiuni de timp și spațiu etc. Fiecare noțiune din acestea reflectă mai multe fenomene: avem mai multe orînduiri sociale, mai multe clase sociale, tipuri de stat etc. Luată în parte, aceste fenomene se manifestă diferit, după im-

prejurărilor istorice în care s-au petrecut. Dar noțiunea nu enunță formele particulare pe care le pot lua fenomenele, ci trăsăturile comune care le asigură unitatea și permanența. În orice noțiune găsim note esențiale și note individuale. De exemplu, noțiunea de revoluție are ca note esențiale :

a) formă superioară a luptei de clasă ; b) caracter organizat (perioadă de pregătire, o ideologie etc.); c) un scop precis (răsturnarea orînduirii sociale politice existente și înlocuirea ei cu o orînduire nouă ; d) existența unei clase sociale cu rol conducător. Totalitatea notelor esențiale formează conținutul ei care, la rîndul lui, nu este fixat odată pentru totdeauna ; el se poate schimba în raport cu condițiile istorice specifice unei epoci sau alta. Bineînțeles, este vorba nu de schimbări de scurtă durată, ci de schimbări de etape largi, structurale, în dezvoltarea societății omenești. Exemplu ni-l poate oferi noțiunea de democrație care a prezentat forme diferite începînd cu antichitatea greacă (democrație sclavagistă ateniană) și în evoluția ei a cunoscut forma democrației burgheze și ulterior forma superioară — democrația socialistă.

Din experiența concretă a muncii profesorului la catedră reiese că noțiunile istorice se formează în mod treptat, prin reluarea problemelor, a laturilor componente în decursul anilor de școlarizare, la nivelurile respective de cunoaștere și de cultură ale elevilor. De pildă, noțiunea de stat : în clasa a V-a elevul ia cunoștință de trăsăturile statului sclavagist ; în clasa a VI-a, adaugă la acestea noi elemente legate de statul feudal ; în clasa a VII-a, înțelesul noțiunii se va întregi cu notele caracteristice ale statelor burgheze și socialiste.

De asemenea se desprinde o altă concluzie și anume că într-o lecție se pot folosi concomitent mai multe noțiuni, cu condiția ca profesorul să se oprească asupra fiecăreia și să-i determine pe elevi să gîndească asupra lor.

Din experiența proprie, ca profesor care predau la ciclul gimnazial și fiind preocupată permanent de însușirea corectă și temeinică a noțiunilor de istorie de către elevi, am dedus ca fiind foarte important fixarea cuantumului de noțiuni pe care trebuie să le formeze. Totodată am ținut seama de clasificarea noțiunilor istorice, care se face în funcție de problemele de bază ale istoriei, ca obiect de studiu : astfel, noțiunile referitoare la baza economică a societății, la viața socială, la viața politică, la cultură, precum și noțiunile de timp și spațiu în istorie.

În ceea ce privește modalitățile și procedeele folosite în procesul de formare a noțiunilor, mă voi opri asupra cîtorva exemple. Este știut că în primele lecții de istorie antică, transmitem elevilor cunoștințe cu privire la muncă, mijloace de producție, forțe de producție și relații de producție. De la început evit folosirea termenilor abstracți economici, care duc la memorizarea mecanică. Pentru a-i familiariza pe elevi cu aspecte ale procesului muncii și ținînd seama că prima etapă de formare a noțiunilor este aceea a creării reprezentărilor (din care ulterior se vor desprinde elementele esențiale), prezint elevilor planșe care înfățișează condițiile de viață ale oamenilor primitivi. Pe baza acestor reprezentări concrete explic elevilor, în continuare, noțiunea de „orînduire a comunei primitive“ arătîndu-le că ea este prima perioadă istorică în care proprietatea era comună, oamenii munceau împreună și cu unelte primitive, adică cu unelte din piatră care erau și ele comune, procurîndu-și bunurile necesare traiului, care se împărțeau oamenilor în mod egal. Evoluția uneltelor va fi surprinsă de elevi

ca elemente mobile și cu repercusiuni asupra dezvoltării societății omenești, asigurând transformările economice și sociale.

Prezentarea vieții economice la diverse popoare în antichitate, pe baza materialelor intuitive, documentare, beletristice îi ajută pe elevi să-și formeze imagini concrete. În momentul apariției orînduirii sclavagiste, apar noi noțiuni și anume acelea de clase sociale și stat sclavagist. Desigur, ele nu pot fi ilustrate integral, dar pot fi scoase pe etape în evidență, unele elemente componente. De exemplu, analizînd cu elevii tablouri care ilustrează munca efectuată de sclavi pe pămînturile stăpînilor, în minele sau pe corăbiile acestora, înregistrarea și perceperea impozitelor, executarea pedepselor, reprimarea răscoalelor, reușesc să evidențieze aspecte ale relațiilor dintre cele două clase sociale principale ale societății sclavagiste. În același timp țin seama de ordinea în care se expun elementele esențiale ale noțiunilor, deoarece trebuie să reflecte legăturile interne ale fenomenului. De exemplu, pentru a lămurii noțiunile: „clasa stăpînilor de sclavi” și clasă sclavilor, analizez în primul rînd proprietatea stăpînilor de sclavi, apoi muncile sclavilor, relațiile dintre cele două clase, modul de repartiție a bunurilor și mai apoi aspectele exterioare ale vieții. Deși aspectele exterioare ale vieții (îmbrăcăminte, hrană, locuință) sînt mai accesibile elevilor, consider că este greșit procedeul prezentării lor în prim plan, deoarece denaturează noțiunea în mintea elevilor, putînd duce chiar la confuzii. De aceea, în cazul claselor sociale, trebuie să pornim de la stabilirea faptului, dacă grupul de oameni are sau nu proprietate și ce anume are în proprietate; numai pe această cale formăm treptat concepția materialist-dialectică la elevi. Imaginile create prin ilustrații sînt completate și lărgite prin folosirea documentelor, beletristicii și prin expunerea proprie (texte din Crestomația privitoare la istoria antică, Odiseea, Iliada etc.).

Reprezentările formate pentru prezentarea vieții sclavilor în lecțiile din capitolul Orientul antic reușesc să reliefeze caracterul casnic al sclaviei aici. În continuare, reprezentările formate pentru prezentarea vieții sclavilor în istoria Greciei și a Romei antice se înmulțesc. Extinderea muncii sclavilor în toate ramurile economice, existența sclaviei provenită din datorii, situația deosebită a sclavilor fac ca aceasta să capete caracter clasic. Elevii sînt puși să analizeze prin comparație stadiul sclaviei.

Pe baza conversației purtate cu colectivul de elevi se ajunge la anumite raționamente: cine muncea; cui aparțineau uneltele de muncă; cine însușește produsul muncii. În felul acesta se pot face generalizări care, de fapt, contribuie la formarea noțiunii propriu-zise de sclav. Este ușor, ca atare, să formulez noțiunea, adică prezentarea sclavilor ca o grupă mare de oameni lipsiți complet de pămînt și unelte, care munceau pentru proprietarii de sclavi, fiind considerați unelte vorbitoare, proprietarii avînd drept de viață și de moarte asupra lor. Așadar, noțiunea de sclav formată în primele lecții („Descompunerea comunei primitive”, „Egiptul antic”) va fi adîncită prin reluarea acestei probleme cu ocazia tratării istoriei societății sclavagiste la diferite state.

Formarea noțiunii individuale reprezintă prima etapă în care se realizează fondul apercceptiv necesar trecerii la o a doua etapă, cînd cu elevii clasei a V-a reușim să formulăm noțiunea generală a claselor sociale la nivelul lor de înțelegere și anume: clasa socială este un grup mare de oameni care se

aseamănă prin situația economică, socială și politică. În felul acesta se pot forma și celelalte noțiuni istorice individuale (cu sferă restrinsă) ale claselor sociale, (proprietari de sclavi, coloni, iobagi, feudali etc.) din cadrul fiecărei orînduiri în parte.

După studierea acestora, la sfîrșitul ciclului gimnazial constatăm că elevii înțeleg noțiunea generală de clasă socială în concepția materialist-dialectică. Problema cunoașterii de către elevi a vieții sociale în diferite orînduiri nu se limitează numai la noțiunea de clasă socială, întrucît duce în mod obligatoriu la înțelegerea luptei de clasă, ca forță motrice a societăților împărțite în clase antagoniste. Și, în acest caz, este bine să pornim de la o seamă de reprezentări concrete, care să înfățișeze modul de viață al claselor antagoniste, ținînd seama de situația economică, socială și politică în care se desfășoară.

Profesorul va putea, în felul acesta, cu ajutorul elevilor, folosind metode active (ca dezbaterea, problematizarea) să precizeze cauzele care vor determina lupta de clasă din diferite orînduiri, evitînd pericolul confundării cauzelor generale cu cele imediate.

Este de reținut folosirea ca procedeu metodic cu eficiență deosebită a schemei logice, la aceste lecții în special. Ea permite, în cazul în care este bine sistematizat materialul, compararea fenomenelor istorice și, în felul acesta, descoperirea legităților generale ale dezvoltării. Ori, este știut că pe fondul legităților generale, apar mai pregnante, în același timp și distincțiile dintre fenomenele studiate. Folosirea repetată, în procesul învățării, a „schemei-tip“ le permite elevilor, mai tîrziu, folosirea ei independentă ca mijloc de cunoaștere a realității istorice. Totuși, nici o schemă nu poate cuprinde integral realitatea. De aceea, aplicarea ei trebuie asociată cu analiza particularităților tipice (pentru un grup de fenomene) și individuale. Într-o lecție de sistematizare sau de recapitulare a revoluțiilor burgheze și socialiste, la clasa a VII-a am utilizat o schemă care s-a dovedit a fi foarte utilă. Elevii au desprins cu mai multă ușurință, folosind comparația, trăsăturile caracteristice revoluției burgheze și revoluției socialiste, prin exemplele oferite de revoluția burgheză din Franța (1789) și Marea Revoluție socialistă din octombrie.

Pe tablă a apărut următoarea schemă :

*Revoluția burgheză
din Franța*

*Marea Revoluție Socialistă
din Octombrie*

1. La sfîrșitul sec. al XVII-lea în Franța apare un conflict între forțele de creștere și relațiile de producție, feudale.

1. În epoca imperialismului, în Rusia apare un conflict între forțele de producție evolute și relațiile de producție învechite (relațiile capitaliste fiind împletite cu rămășițe feudale).

a) dezvoltarea forțelor de producție a dus la apariția noilor forme capitaliste.

a) dezvoltarea forțelor de producție a atins un nivel care permitea trecerea la o nouă formă de organizare social-economică.

b) relațiile feudale frînează dezvoltarea lui.

b) vechile relații de producție frînează dezvoltarea continuă a forțelor de producție.

2. Se ascute lupta de clasă, burghezia și țărănimea, interesate în lichidarea relațiilor feudale, luptă împotriva clasei feudale dominante.
- a) se creează o situație revoluționară ;
- b) există o clasă capabilă să conducă revoluția — clasa burgheziei.
2. În condițiile imperialismului, în Rusia se ascute lupta de clasă, în mod deosebit se afirmă proletariatul.
3. În toamna anului 1917 s-au creat condiții necesare trecerii de la revoluția burghezo-democratică la cea socialistă.
- a) s-a accentuat situația revoluționară ;
- b) a crescut rolul sovietelor ;
- c) rolul conducător al Partidului bolșevic (în frunte cu V. I. Lenin) în revoluție, capabil să călăuzească lupta maselor populare pentru victoria revoluției socialiste.

În continuare voi mai reda o altă schemă pe care am folosit-o cu multă eficiență într-o lecție de consolidare a noțiunilor învățate în clasele V—VII și care a avut următoarea structură :

Principalele trăsături

ale comunei primitive	ale orînduirii sclavagiste	ale orînduirii feudale
nivelul înapoiat al uneltelor (la început din piatră, apoi evoluția lor)	oamenii își îmbunătățesc uneltele din metal și se perfecționează procedeele de muncă	continuă perfecționarea uneltelor și procedeele de muncă.
proprietatea comună asupra mijloacelor de producție și egalitatea tuturor membrilor obștei	mijloacele de producție inclusiv sclavii, aparțin proprietarilor de sclavi — exploatarea nemilosă a sclavilor	principalul mijloc de producție — pămîntul este proprietatea feudaliilor ; — exploatarea de către feudali a țăranilor dependenți care au gospodăria propriei.
Egalitatea deplină între membrii obștei și sprijin reciproc	Lupta de clasă între stăpîni de sclavi.	Lupta de clasă între feudali și țărani.
Lipsa statului	Statul reprezintă un aparat de menținere a dominației stăpînilor de sclavi.	Statul reprezintă un aparat de menținere a dominației feudale.

Prin folosirea ambelor scheme am reușit să asigur participarea cognitivă a elevilor, stimulînd interesul lor pentru însușirea noțiunilor fundamentale de istorie.

Cu acest prilej, am folosit ca mijloace de activizare a procesului de formare a cunoștințelor despre dezvoltarea societății diverse metode și procedee didactice ca : dialogul cu elevii ; problematizarea ; munca cu documente istorice (analiza în mod independent de către elevi a fenomenelor istorice în scopul descoperirii esenței lor).

Finalitatea acestor lecții s-a concretizat în formularea (cu ajutorul elevilor) pe înțelesul lor, a principalelor noțiuni despre formațiuni social-economice, clase sociale, stat, revoluție etc.

În acest material nu mi-am propus și de altfel nu este posibil să epuizez abordarea în întregime a metodelor și procedeele folosite de către profesor pentru formarea tuturor noțiunilor fundamentale de istorie, fără de care nu s-ar putea concepe redarea dezvoltării materialist-dialectice a societății omenеști.

Se desprind însă concluzii esențiale și anume: fiecare metodă și procedeu de predare are un anumit loc în procesul de formare a noțiunilor; ele sînt eficiente, însă numai în unitatea lor, încadrate într-un sistem metodic care respectă mersul firesc al procesului de formare a noțiunilor abstracte; fiecărei etape a acestui proces îi sînt caracteristice mai ales unele din metodele și procedeele didactice, cu precizarea că în cadrul sistemului amintit diferitele etape de formare a noțiunilor nu sînt rupte unele de altele; în prima etapă, aceea a formării reprezentărilor, avînd în vedere și etapele ulterioare, profesorul îi va antrena pe elevi în judecata fenomenelor și în sublinierea treptată a aspectelor lor esențiale; după generalizarea acestora, la un anumit mod, procesul de lărgire și concretizare a reprezentărilor se va relua în cadrul unui alt sistem de lecții, ajungînd de data aceasta la generalizări mai ample.

Ținînd seama de aceste considerente esențiale, se poate afirma pe deplin că stabilirea de noțiuni constituie în lecția de istorie puncte-cheie, pe care se sprijină toată forța instructivă și educativă a disciplinei.

Procedînd cu multă răspundere, profesorul contribuie nemijlocit prin această preocupare majoră a activității sale didactice, la formarea unei gîndiri corecte materialist-dialectice, elevilor săi, ajutîndu-i astfel să înțeleagă și să se integreze în fenomene sociale, manifestate de-a lungul istoriei și pînă în epoca contemporană.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Colecția „Modernizarea învățămîntului“. Predarea istoriei, nr. 6, nr. 7, 1980.
2. Colecția „Modernizarea învățămîntului“. Predarea istoriei, nr. 7, 1980.
3. *Probleme privind modernizarea predării istoriei*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978.
4. Petric și Bratu, *Curs de metodica predării istoriei*, București.
5. Dumitru P. Ionescu, *Formarea noțiunilor fundamentale de istorie la clasa a V-a*, în „Studii și articole de istorie“, XXVII, 1974, București.
6. Dinu Constantin, *Metodica predării științelor sociale*. Istorie.